

ВТІЛЕННЯ ІДЕЙ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО В СУЧАСНІЙ ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

педагогіки, її вплив на виховання школярів служитиме справі подальшої розбудови незалежної Української держави.

1. Апраксіна О. Музичне виховання в російській загальноосвітній школі – Ленінград, 1948. – 148 с.

2. Болгарський Д.А. Церковний спів у музичному вихованні та освіті // Вісн. православ. педагогіки. – 1999. – №1. – С. 39.

3. Ващенко Г. Виховний ідеал. – Полтава, 1994. – 162 с.

4. Гуманізм і духовність у контексті культури. Книга друга. Духовність національної культури, духовність і генеза особистості. – Дрогобич, 1995. – 162 с.

5. Духовний світ бароко. Збірник статей. – К.: Курс, 1997. – 111 с.

6. Жива вода. – 2005. – №11.

7. Лисько З. Піонери музичного мистецтва в Галичині. – Львів-Нью-Йорк: Видавництво, М.П. Коць, 1994. – 143 с.

8. Маріо М.Д. Виховання молоді засобами православної духовної музики у закладах освіти України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.01 – Х., 2000. – 19 с.

9. Москальова Л.Ю. Моральне виховання особистості майбутнього вчителя музики і художньої культури засобами сакрального хорового мистецтва: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.01 – К., 2004. – 19 с.

10. Сухомлинський В. Вибрані твори в п'яти томах. – Т. 11. – К., 1976. – 158 с.

Стаття надійшла до редакції 07.04.2010

УДК 37.09(477)

Лілія Стахів, доцент кафедри педагогіки та методики початкового навчання
Соломія Плахова, викладач кафедри педагогіки та методики початкового навчання
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

ВТІЛЕННЯ ІДЕЙ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО В СУЧАСНІЙ ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

У статті акцентовано увагу на ідеях школи нового покоління за педагогічною спадщиною В.О. Сухомлинського, розкрито ідеї педагога в навчально-виховному процесі “Школи радості”, показано актуальність їх втілення в сучасній загальноосвітній школі, подано поради учителю сучасної школи I ступеня в здійсненні особистісно-орієнтованого підходу навчально-виховного процесу.

Ключові слова: особистісно-орієнтований підхід, школа нового покоління, ідея, гуманність, особистість, педагог-гуманіст, навчання, виховання, розвиток.

В статье акцентировано внимание на идеях школы нового поколения за педагогическим наследством В.О. Сухомлинского, раскрыты идеи педагога в учебно-воспитательном процессе “Школы радости”, показана актуальность их воплощения в современной общеобразовательной школе, поданы советы учителю современной школы I степени в осуществлении личностно ориентированного подхода учебно-воспитательного процесса.

Ключевые слова: личностно ориентированный подход, школа нового поколения, идея, гуманность, личность, педагог-гуманист, учеба, воспитание, развитие.

The article focused on the idea of schools teaching the new generation of heritage Syhomlunskoho, disclosed the idea in teaching education – educational process “School of joy”, shows the relevance of their implementation in modern secondary school, given the modern school teacher tips I degree in the implementation of personality – oriented educational approach education – educational process.

Key words: personality oriented approach, school's new generation, idea, humanity, personality, training, education, development.

Актуальність. В.О. Сухомлинський належить до плеяди славетних вітчизняних педагогів, якими пишається Україна. У свій час він писав: “Учителю! Ми горимо і згоряємо в ім’я того, щоб єднати людей узами добрих побажань. Щоб людині хотілося жити від того, що поряд із нею живуть люди. Учитель творить Людину”. Це звернення до нас Великого Педагога особливо актуальне сьогодні.

Демократизація управління і надання школам професійної свободи, викликали в Україні інноваційний вибух. Багато шкіл працює сьогодні за програмами розвитку, втілюючи в практику ідеї відомих педагогів-гуманістів минулого: сучасні концепції розвивального навчання, діалогового навчання, формування виховних систем, особистісно-орієнтованого; за програмами, які розробили керівники шкіл (авторські школи) і т.д. В узагальненому вигляді мета школи нового

ВТІЛЕННЯ ІДЕЙ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО В СУЧАСНІЙ ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

покоління спрямована на інтелектуальний, фізичний, естетичний, моральний розвиток особистості дитини, який стане основою майбутнього стійкого і плідного зростання як для особистості, так і для суспільства.

Нинішні умови гуманізації і демократизації в усіх сферах суспільного життя висувають завдання, які належить розв'язувати зараз українській освіті. Тому ще і ще раз звертаючись до творів В. Сухомлинського, переконуємося, що його спадщина слугуватиме нашій освіті сьогодні і завтра. Педагог-гуманіст створив оригінальну систему навчання і виховання дітей, засновану на гуманістичних ідеях української народної педагогіки. Його творча спадщина для сучасних поколінь учителів – цінне джерело безперервного розвитку та вдосконалення професійної і психолого-педагогічної майстерності.

Мета статті: розкрити ідеї Сухомлинського і показати їх актуальність у навчально-виховному процесі сучасної загальноосвітньої школи I ступеня.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про те, наскільки проблема втілення ідей В.О. Сухомлинського в сучасній загальноосвітній школі привертає увагу фахівців, свідчить той факт, що кількість робіт з цієї проблеми за останні роки досягає кількох тисяч.

Так, ідеї розвивального навчання молодших школярів у педагогічній спадщині В.О. Сухомлинського розкрито сучасним науковцем О. Замашкіною. Окремі аспекти екології дитинства В.О. Сухомлинського висвітлені педагогом О.Я. Савченко. Н. Ткачова навела приклади відомих праць В.О. Сухомлинського в творчості сучасного педагога. Чітко описала ідеї В.О. Сухомлинського як відомого педагога в щоденній діяльності школи Л. Боднарчук. Варто зазначити, що в праці “Серце віддаю дітям” В.О. Сухомлинський ділиться своїм досвідом: “як тільки діти починали втомлюватись, я переходив до іншого виду роботи”.

Виклад основного матеріалу. В.О. Сухомлинський завжди підкреслював, що кожна школа має мати своє обличчя: свої звичаї і традиції. Особливе значення і актуальність мають ідеї Сухомлинського в розбудові гуманістичного, розвивального простору сучасної школи, які визначили зміст і методологічну основу розв'язання науково-методичної проблеми нашої школи. У досвіді Василя Олександровича Сухомлинського школа була для дитини рідною домівкою, в якій дитина під постійною увагою його світлого розуму, теплих привітних очей зростала, розвивалася, міцніла, вчилася

самоутверджуватися, бути корисною своїй родині, рідному краю.

В.О. Сухомлинський упродовж свого життя переконувався, що “справжня школа – це не тільки місце, де діти набувають знань і вмінь. Навчання – дуже важлива, але не єдина сфера духовного життя дитини... Справжня школа – це багатогранне духовне життя дитячого колективу, в якому вихователь і вихованець об'єднані багатьма інтересами і захопленнями” [6, 70].

Світлі ідеї В.О. Сухомлинського вічні, як вічними є Добро, Краса, Любов, оскільки любов'ю твориться людина – найвища цінність серед усіх цінностей світу. Щоднини ми живимося мудрістю цього великого Добротворця, адже немає жодної проблеми в педагогіці, якої б він не торкнувся, не вказав нам шляхи її розв'язання.

У праці “Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості” вчений акцентував увагу на школі як вогнищі високої моралі, культури, яка немислима без багатогранного духовного життя колективу, немислима і особистість без багатства духовного життя. Він стверджував: “Школа виховує людей розумних в істинному і багатогранному значенні цього поняття за тієї умови, коли навчально-виховний процес спирається на духовне життя й історію народу” [5, 63].

Ці питання порушуються педагогом і в праці “Як виховати справжню людину”. У ній зосереджується увага на вихованні морального ідеалу, розкриваються конкретні принципи, істини, повчання, настанови, рекомендації. Подаються вони у вигляді правил, законів як 14 Законів Дружби, правил “Десять не можна”, “Дев'ять негідних речей” та ін., що складають азбуку моральної культури. Ця праця охоплює зміст і методику роботи з виховання в дітей любові до рідного краю, ставлення до людей і обов'язку перед ними, ставлення до батьків, рідних, розуміння життя, добра і зла в ньому, виховання високих моральних якостей і норм поведінки тощо. Так, зокрема, В.О. Сухомлинський виокремлює “дев'ять негідних речей”, які не повинні займати місце в житті людини, зокрема педагога. Це:

- негідно отримувати своє благополуччя, радість, спокій за рахунок утисків та приниження інших людей;
- негідно залишати товариша в біді, бути байдужим до чужого горя;
- негідно привласнювати результати праці інших, ховатися за чужі спини;
- негідно бути байдужим, боязливим, відступати перед труднощами;

ВТІЛЕННЯ ІДЕЙ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО В СУЧАСНІЙ ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

- негідно задовольняти лише власні потреби, пристрасті;

- негідно мовчати, коли твоє слово – чесність, благородність і мужність, бо мовчання – малодушність і підлість;

- негідно справжній людині не тільки брехати, а й не мати власної думки, погляду, свого обличчя;

- негідно легковажно кидатися словами, давати не виконувани обіцянки;

- негідно надмірно жаліти самого себе, як і безжалюбно і байдуже ставитися до іншої людини.

Значну увагу свого часу В.О. Сухомлинський надавав слову, як найтоншому доторканню до серця, що може стати і ніжною запашною квіткою, і живою водою, що повертає віру в добро, і гострим ножем, і розжареним залізом, і брудом. Мудре і добре слово дає радість, а нерозумне і зле, необдумане і нетактовне – приносить біду. Уміння правильно користуватися словом – мистецтво і воно має бути притаманне кожному вчителю [7, 18].

Варто зазначити, що великий педагог-гуманіст ХХ століття акцентував увагу на формуванні важливих складових успіху в навчанні дітей молодшого шкільного віку. А сьогодні одна із трагедій сучасної школи – це формування психологічного типу людей-невдач, невпевнених у своїх силах, у яких виробляється комплекс неповноцінності. Тому породжений та закріплений антигуманними педагогічними діями і схований у глибинах дитячої душі страх невдачі негативно позначається на всьому подальшому житті дитини.

Не реалізувавши в школі своїх найголовніших потреб у любові, захищеності і визнанні, більшість учнів відвертається від навчання, щоб знайти шлях для необхідної самореалізації в чомусь іншому. Число соціально неадаптованих школярів, зокрема молодшого шкільного віку, постійно зростає, причому більшість серед них – нормальні в інтелектуальному розвитку діти, які втратили інтерес до навчання.

Сьогодні вимагає від учителів та науковців переосмислення багатьох освітніх канонів. Школа потребує ідей і теорій, що відповідали б оптимальному розвитку дитини й сучасним потребам суспільства. Тому нині ми і звертаємося до гуманістичних основ творчої спадщини В.О. Сухомлинського.

Збагачення змісту шкільної освіти супроводжується *гуманістичними ідеями* В.О. Сухомлинського: колективні справи; використання різних видів організації діяльності учнів: спілкування, праця, гра, навчання; організація проблемного навчання; вивчення

індивідуальних особливостей школярів; використання на уроках віршів, музики; складання казок про природу; збагачення змісту біологічної освіти елементами народного фольклору та звичаями; уроки мислення на природі (екскурсії); використання на уроках мініатюр В.О. Сухомлинського.

Варто зазначити, що в системі педагога велика роль приділялась *природі як об'єкту пізнання*. На основі спостережень педагог-новатор дійшов висновку, що природа сама собою не виховує, що виховує тільки активна взаємодія людини з природою. Цей висновок став основним принципом в організації праці учнів "Павлівської середньої школи", якій він присвятив свої віхи життя.

У своїх працях "*Павлівська середня школа*", "*Школа і природа*", "*Природа, праця, світогляд*" та інших педагог підкреслює, що в умовах сільської школи можливості взаємодії учнів з природою невичерпні, і головним спрямуванням їхньої діяльності має бути перш за все піклування про збереження родючості ґрунту. Їхня посильна участь у боротьбі з руйнівною стихією є школою громадянства, змужніння і господарництва, що, як відзначає філософ, вчить дітей пізнавати цінну працю, землі і хліба.

Гуманізм Сухомлинського особливо яскраво виявився в його ставленні до організації навчання дітей. У початковій школі педагог домагався того, щоб навчання було частиною багатого духовного життя, яке б сприяло розвитку дитини, збагачувало її розум.

Справжніми знахідками філософа стали навчання в так званих "зелених класах", складання книжок-картинок про природу, подорожі в природу, проведення уроків мислення, кімната казки, острів чудес, куточок краси, використання в духовному житті пісні, книжки, проведення свят Матері, троянд, польових квітів, праця в Саду матері, написання дітьми оповідань, казок тощо. В.О. Сухомлинський широко використовував казки, оповідання, приказки, прислів'я, пісні в повсякденній учительській роботі, у своїх творах показував їх доцільність у духовному зростанні учнівської молоді. Світ казки, на його думку, є близький і зрозумілий кожній дитині, саме він формує в них творчу уяву, вчить образного мислення. Він зазначав: "Казка – це вітер, що роздмухує вогник дитячої думки й мови", вона виховує любов до рідної землі, вона – творіння народу [1, 67].

У центрі уваги видатного педагога – багатогранна діяльність учителя, його проблеми, культура спілкування з дітьми, педагогічна

майстерність, духовність, підготовка вчителів у навчальних закладах тощо. Педагогічні погляди видатного українського педагога залишаються актуальними і на теперішній час. Особистість учителя він розглянув як наріжний камінь навчання та виховання, а його професійну і педагогічну майстерність пов'язував з рівнем психологічної культури, психолого-педагогічних знань, розмаїттям засобів естетико-психологічного впливу на учнів. Однією з визначальних якостей учителя В. Сухомлинський вважав любов до дітей.

“Сто порад вчителів” – праця, яка має стати постійним порадищем учителя, як і інші його визначні твори, що мають пізнавальне значення для освітніх працівників, педагогічної громадськості. Розглядаючи діяльність учителя, Василь Олександрович вважав, що джерелом його творчої індивідуальності є книга, особиста бібліотека. Він радить учителю мати свою особисту бібліотеку аби можна було повсякденно користуватися книгами, читати й перечитувати їх, зацікавлювати ними учнів. Особистість учителя він розглянув як наріжний камінь навчання та виховання, а його професійну і педагогічну майстерність пов'язував з рівнем психологічної культури, психолого-педагогічних знань, розмаїттям засобів естетико-психологічного впливу на учнів.

У свій час педагог зазначав: “Нехай кожна школа стане школою радості для дітей, школою творчості для учителів і школою спокою для кожної української родини”. “Щоб школа стала школою радості, щоб вона відкривала дитині насолоду пізнання, вчила її мислити, – наголошував видатний педагог, – треба, щоб вчитися було цікаво. Без успіхів у навчанні не з'явиться ні інтерес до навчання, ні сили для перемоги над труднощами, ні почуття власної гідності, самоповаги. Бо не може бути творчою праця, що приносить самі тільки поразки без перемог, не може бути цікавим те, що завдає постійних прикрощів, змушує страждати” [4, 1]. Тому педагог-гуманіст велику роль відводив педагогічній майстерності вчителя.

Багаторічні спостереження Сухомлинського за розумовою працею школярів з 1 класу до закінчення школи допомогли йому визначити найбільш сприятливі умови для розвитку розумових сил і здібностей дитини, пояснити залежність процесу розумового розвитку від оволодіння конкретними знаннями, від методів роботи вчителя, від чергування видів, прийомів розумової праці дитини дали змогу всебічно, з наукових позицій підійти до основних умов, що

забезпечують успіх у навчанні. В. Сухомлинський наголошував: “Дати дітям радість праці, радість успіху у навчанні, пробудити в їхніх серцях почуття гордості, власної гідності – це перша заповідь виховання” [2, 75].

Великий педагог-гуманіст зосереджував також увагу на формуванні “учня-мислителя”, на впровадженні індивідуалізації, диференціації навчально-виховного процесу в початкових класах. А це є одним із шляхів особистісно-орієнтованого підходу навчання дітей молодшого шкільного віку. В. Сухомлинський вважав, що учитель творить людину і для цього йому потрібно знати такі творчі таємниці, як велика праця в підготовці до уроку, нестандартні розв'язання будь-якої проблеми, повна свобода вибору форм і методів, демократизація навчання, розвиток природної обдарованості в дітей, стимул, стимул і ще раз стимул.

Також, В.О. Сухомлинський зробив вагомий внесок як у галузь дидактики, так і теорію виховання – теорію і практику особистісно-орієнтованого навчання, зінтегрував психологічні й педагогічні знання про взаємозв'язок навчання і розвитку. Педагогічна творчість ученого спрямована на проектування особистості дитини, на перспективу її розвитку і є цілісною педагогічною системою особистісно-розвивального навчання, а отже створенні школи нового типу.

Отже, без творчого вчителя не може бути ні нової школи, ні нового суспільства, ні вільної України.

Тому погоджуючись із сучасним науковцями, зокрема В. Гриньовою, О. Савченко, ми пропонуємо в організації особистісно-орієнтованого навчання такі поради вчителю сучасної школи I ступеня:

1. Встановлюйте з учнями доброзичливі взаєностосунки.
2. Намагайтеся, щоб клас був організованим і згуртованим.
3. Підтримуйте в класі сприятливе валеологічне середовище: чистоту повітря, відрегульовану температуру.
4. Будьте зібраними. Притримуйте розклад, порядку у використанні дидактичних матеріалів, переходу від одного виду діяльності до іншого.
5. Ставте цілі перед учнями, які б відкривали перед ними подальші перспективи.
6. Намагайтеся зробити виклад навчального матеріалу цікавим, використовуйте різноманітні методи і засоби.
7. Попереджуйте в'ялість учнів, яка породжує надмірне навантаження.

ВТІЛЕННЯ ІДЕЙ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО В СУЧАСНІЙ ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

8. Надайте учням можливість вибору серед різних завдань і видів роботи.

9. Стимулюйте мислительну діяльність учнів, привчайте їх застосовувати навчальний матеріал на практиці.

10. Створюйте умови, щоб невстигаючі учні мали можливість відчути віру в свої сили.

11. Акцентуйте увагу учнів на їх просуванні вперед, заохочуйте до успіхів.

12. Будуйте стосунки з учнями на позитиві. Проявляйте ввічливість і повагу.

13. Пробачайте у своїх учнів їх промахи, не нагадуючи про них.

14. Будьте послідовні і справедливі.

15. Стримуйте свій гнів. Не давайте можливості вийти вашим думкам з під контролю.

16. Не принижуйте учнів. Вбачайте кожному з них особистість.

17. Не реагуйте на події бурхливо, щоб незначний вчинок не переріс у протистояння.

18. Не ставте учнів в таку ситуацію, щоб вони пліткували.

19. Не соромтесь проявити почуття гумору. Сміяйтесь над будь-якою ситуацією нормально, але не над особистістю.

20. Майте сміливість визнати свої помилки і вибачитися перед учнями, а в разі необхідності, – і перед класом.

21. З допомогою учнів створюйте історію класу: фотографії, зразки робіт, спортивні та трудові досягнення.

22. Підтримуйте контакт з учнями за межами класу.

23. Навчіться помічати досягнення учнів у навчанні та поведінці, заохочуйте учнів.

24. Розглядайте батьків учнів як ваших співників, але не перекладайте свої обов'язки на їхні плечі.

25. Дивіться з оптимізмом у майбутнє. Не зациклюйтесь на негативному і з кожним учнем шукайте позитивні контакти.

26. Свої позитивні емоції починайте зі слів: "Я відчуваю:

- від результатів вашої діяльності теплоту на серці,

- ентузіазм;

- надзвичайне задоволення,

- гордість за вас,

- результативною своєю педагогічною діяльністю,

- надзвичайне піднесення,

- натхнення на працю учителя".

27. З метою активізації учнів слід навчитися десятками різних способів висловлювати своє задоволення, використовуючи такі слова похвали: "Гарна робота", "Це переконливо", "Відмінно",

"Чудово", "Разюче", "Це краще, ніж будь-коли", "Ефектно", "Молодець", "Гарно придумано", "Оригінально", "В наступний раз буде краще", "Бачиш, які в тебе здібності", "Я знала, що ти можеш це зробити", "Бачиш, ти сам справився", "Зразу видно, що ти добре підготувався", "Ти на правильному шляху", "Це на найвищому рівні", "З тебе можна брати приклад", "Який прогрес", "Цим можна пишатися", "Ти знайшов творчі підходи", "У тебе світла голова", "Зразу видно, що ти умієш думати", "Олімпійський рівень", "Так тримати", "Ти на шляху успіху", "Ти – народжений лігати" та ін. [3; 3].

Висновки. Успішне навчання і виховання молоді сьогодні не можливе без глибокого вивчення і творчого впровадження в життя педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського, яке стає особливо актуальною в умовах розбудови національної освіти. Педагог завжди підкреслював, що кожна школа має мати своє обличчя: свої звичаї і традиції. Особливе значення і актуальність мають ідеї Сухомлинського в розбудові гуманістичного, розвивального простору сучасної школи, які визначили зміст і методологічну основу розв'язання науково-методичної проблеми нашої школи.

Теоретична, літературно-педагогічна творчість і практична діяльність видатного українського педагога ввійшла до історії педагогічної думки помітною сторінкою, його педагогічні, публіцистичні і літературні праці та вчительський досвід значно вплинули на практичну діяльність школи, збагатили педагогіку України новими положеннями і думками. В.О. Сухомлинський є одним з видатних діячів гуманної педагогіки, основні ідеї творчої спадщини якого становлять методологічну основу проектування гуманістичного розвивального освітнього простору школи, формування індивідуального стилю, культури навчального закладу, сприяють підвищенню іміджу школи в системі освітнього простору місцевості.

Отже, короткий огляд окремих ідей педагога підтверджує актуальність і значущість педагогічної скарбниці філософа, оскільки, як зазначав М. Вашуленко, що необхідно педагогам з року в рік підносити В. Сухомлинського на ту висоту, якої він заслуговує. Ідеї видатного педагога-гуманіста ХХ ст. не тільки є своєчасними для сучасності, але можуть залишатися актуальними для педагогічної теорії та практики ще тривалий час, виступаючи своєрідним гаслом школи майбутнього.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВПРОВАДЖЕННЯ ДОПРОФІЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

1. Боднарчук Л. Ідеї В.О. Сухомлинського у щоденній діяльності гімназії. // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2005. – №4. – С. 67.
2. Замашкіна О. Ідеї розвивального навчання молодших школярів у педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського // Початкова школа. – 2001. – № 10. – С. 74 – 78.
3. Педагогічні технології: теорія і практика / За ред. проф. М.В. Гриньової. – Полтава, 2006. – 230 с.
4. Савченко О. Екологія дитинства: В.О.Сухомлинський і сучасна початкова школа // Початкова школа. – 2000. – № 11. – С. 1 – 4.
5. Сухомлинський В.О. Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості // Вибрані педагогічні твори: В 5 т. – К., 1976. – Т.1. – С. 59 – 206.
6. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям // Вибрані педагогічні твори: В 5 т. – К., 1977. – Т.3. – С. 5 – 279.
7. Ткачова Н. Сухомлинський В.О. у творчості сучасного педагога // Початкова школа. – 2000. – №9. – С. 18.

Стаття надійшла до редакції 12.02.2010

УДК 37.048:4

Лариса Лазаренко, старший викладач кафедри машинознавства та методики викладання технічних дисциплін
Бердянського державного педагогічного університету

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВПРОВАДЖЕННЯ ДОПРОФІЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

У статті розглядаються деякі аспекти організації та методики впровадження допрофільної підготовки учнів основної школи в умовах профільного навчання, наводяться результати дослідно-експериментальної роботи за даною проблемою.

Ключові слова: допрофільна підготовка, елективний курс, програми курсів з вибору, алгоритм розробки програми навчального курсу з вибору, опорні питання для укладача програми, критерії оцінки курсів з вибору.

В статье рассматриваются некоторые аспекты организации и методики внедрения допрофильной подготовки учеников основной школы в условиях профильной учебы, приводятся результаты опытно-экспериментальной работы за данной проблемой.

Ключевые слова: допрофильна підготовка, елективний курс, програми курсів з вибору, алгоритм розробки програми навчального курсу з вибору, опорні питання для укладача програми, критерії оцінки курсів з вибору.

In the article some aspects of organization and method of introduction of to professional preparation of students of basic school are examined in the conditions of professional studies, research experimental job performances over are brought after this problem.

Key words: to professional preparation, elekciale course, programs of courses, from a choice, algorithm of development of the program of educational course from a choice, supporting questions for the compiler of the program, criteria of estimation of courses from a choice.

Постановка проблеми. Необхідність розв'язання проблеми допрофільної підготовки учнів постає з Концепції профільного навчання в старшій школі та Національної доктрини розвитку освіти.

У названих документах закладено нові підходи до організації освіти в старшій школі. Вона має працювати як профільна. Це створюватиме сприятливі умови для врахування індивідуальних особливостей, інтересів і потреб учнів, для формування в школярів орієнтації на той чи інший вид майбутньої професійної діяльності. Профільна школа найповніше реалізує принцип особистісно орієнтованого навчання, що значно розширює

можливості учнів у виборі власної освітньої траєкторії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми допрофільної підготовки учнів основної школи все частіше обговорюються на шпальтах періодичної преси. М. Колесников і О. Єрмолаєва пов'язують їх із профорієнтацією [3]. Т. Дьоміна допрофільну підготовку розглядає як одну з умов професійного самовизначення школяра [2]. О. Петунін і Л. Трифонова аналізують проблеми елективних курсів на етапі допрофільної підготовки [6]. Н. Ладушкіна розглядає допрофільну підготовку і профільне навчання як дві складові частини одного процесу –